

Zato ne pozna obupa, a kako šele tistega pesimističnega cinizma potepuškega, ki se mi na priliko vidi tako značilen za VI. Levstlkovega „Vagabuda“ in ki meditira: „Ob ravni beli cesti se bom obesil jaz“ . . .

Petruška je, dasi živeč na tujem in dasi nam tupatam zapoje o kazakih in hajdamakih, tako pristen slovenski človek, kot malo naših poetov. Vse njegovo stihotvorstvo se zelo naslanja na ton naše narodne pesmi. Pač se mu v ritmiki in dikciji poznajo sledovi ruske in maloruske poezije. Puškin, Lermontov in posebno Koljcov so mu menda dobri znanci. Pozna tudi Ketteja, Župančiča in Aleksandrova. Vzlic temu pa dobi semintja njegova pesem čisto originalno potezo:

Ljubezen moja je ko Lamberg silna,
in kakor voda v Savi tak obilna
in stalna je ko očka naš, Triglav,
goreča je ko sorške rude splav. (7.)

Morebiti majhno pretirano, a originalno, fantovsko, po domače povedano, ne? Škoda le, da takih izrazitih potez ni mnogo v pesmih in da se kopica verzov utopi v povprečnost, tako da čitatelju ne ostane skoraj nič od vseh prebranih besed. A napiše zopet s svojim čustvenim, intuitivnim, izključno liričnim temperamentom pesmi, polne naravne lepote, po načinu Cv. Golarja: „Sv. Ana“, „Svetlo se mi zdi življenje“, „Na nebu migljajo zvezdice . . .“ in dr. „V samostanu“ in „Poletna slika“ je dvoje čuda lepih slik, prva ubranostna, druga bolj zračna in barvna.

Epik Petruška ni. „Balada o šmarnicah“ pač ni — balada, tudi iskreno občutena „Imel ni mladenič nikogar . . .“ je bolj lirično, nego epično pripovedovana.

No, meni je najdražji, kadar se ves vda spominu prošlih zgodb in rodnega kraja. Tedaj se mu segreje čustvo, dobi sveži izraz, pa naj si ga zamami spomin na nekdanjo ljubico, ali naj zazre skozi daljnogled svojega srca domače planine, „gorski velikani“ Sedlo, Planjava, Brana in dr., in pod njimi stari grad in rojstno mesto — „ljubezni mesto, tihega kovarstva“, Kamnik. In želim mu srečno in plodonosno pot po cesti in stepi! —

Kar se tiče zunanosti, knjiga ne dela Matici poklona. Te neokusne, sivo-barvne platnice niso za oči količkaj razvajenega bibliofila. Matica Hrvatska ima boljši okus. Tudi glede korekture knjige bi se pripomnilo marsikaj, in da ni pri-dejanega niti kazala pesmi, jako moti čitatelja. *Fran Albrecht.*

Zabavna knjižnica. XXIV. zvezek. Izdala in založila „Matica Slovenska“. V Ljubljani, 1912. 80. 122 str.

Trije pisatelji so zastopani letos v Zabavni knjižnici: F. Milčinski z novelo Zločinci in s člankom Mladih zanikarnežev lastni življenjepisi, Josip Premk s črtico Madež in dr. Ivan Lah s povestjo Mojster Roba.

Milčinski ima prijeten slog, poleg tega je veščak na novo odkritem polju mladinskega varstva, kjer mu nudi praksa obilno zanimivih slučajev. Zato je prav, da seznanja z njimi tudi občinstvo, naj si je potem oblika leposlovna ali znanstvena. Jurist, ki vidi dan za dnem pred seboj same paragrafe, ki čakajo kakor vojaki samo na njegov migljaj, pride slednjič do mnenja, da ga že ni med nami, ki bi smel brez strahu in sramu pogledati vsakemu § v mrki obraz. Vsi smo zločinci, nekateri očitni, še več pa je takih, ki so še pravočasno skrili kočljivo dejanje v najtišji kot svojega srca; na zunaj pa nastopajo kot dostojni ljudje, ki se smejo zgražati nad splošno pokvarjenostjo. Posebno vrsto tvorijo oni, ki grešijo takorekoč iz plemenitih nagibov, kakor major Davorin Trn, ki iz samega človekoljubja ubije pijanca Koržeta. Kdor

je že sam imel posla v kakem društvu za mladinsko varstvo, bo s posebnim zanimanjem sledil mojstrskemu opisu one, skoro neverjetne bede, ki jo pripravlja demon alkohol celi svoji rodbini. Davorin Trn skuša kot blagajnik društva zoper bedo skupno s požrtvovalno Fajfarico pomagati, ko pa vidi, da je tu ves trud zaman, pride po treznem premišljanju do zaključka, da je četvero življenj več vredno, ko pa eno take surovine, zato pa sune ali morda celo zavleče Koržeta zopet v Ljubljano, iz katere ga je ravno poprej kot neznanca otel. Čeravno je Trnov zločin logično dovolj utemeljen, bi vendar kvečemu verjeli, da je Trn opustil rešitev, kakor pa, da je zagrešil pozitivno dejanje.

„Mladih zanikarnežev lastni življenjepisi“ bi lahko tvorili gradivo za poseben članek, ki bi bil važen tudi za vzgojitelje. Videl bi se veliki pomen, ki ga ima utrditev in vzgoja volje za mladega človeka. — V „Madežu“ nam opisuje Premk učiteljico na deželi, ki se je nekoč svojemu prvemu ljubimcu vdala, sedaj ji pa tanka vest ne pripušča, da bi z oskrunjenim srcem stopila z drugim pred oltar. Dobro izvedena črtica, le moški vlogi ostajata preveč v ozadju. — „Mojster Roba“ je simbolična povest enega izmed onih redkih umetnikov, ki se mu je posrečilo priti iz viharjev na zeleni otok, kjer ustvarja dela, da vzbujajo radost in občudovanje. Povest je pisana živahno, ideja je menda izražena na str. 64, kjer pravi mojster Roba: „Življenje kliče, delo vabi, toda ljubezen je, ki dela in živi“. Zato se tudi Roba oženi, s katero, ne zveemo prav, pa nič ne de, ko pa ima rad vse tri.

Tako skrbi tudi letošnja Zabavna knjižnica v skromni meri za zabavo.

Dr. A. Dolar.

A. M. Dostojevski, Zapiski iz mrtvega doma. Prevel Vladimir Levstik, Ljubljana 1912. Založila in izdala Matica Slovenska. 8°. 327 str. (Prevodi in svetovne književnosti, VIII. zvezek.)

Pred polstoletjem so bili obelodanjeni ti zapiski, ki zaznamujejo za avtorja novo fazo umetniškega ustvarjanja. Dostojevski (1821 - 81) je pod egido realistov à la Gogol, Dickens, Balzac hodil svoj pisateljski pot ko tipično ruski človekoljub, prijatelj ponižanih in užaljenih. Nadaljna njegova domena je intenzivno hamletiziranje, risanje bolehavih ljudi, ki so izgubili nrvstveno in često fizično ravnotežje. Ta „veliki demon“ ruske zemlje, ta „globoki človek“, edini dušeslovec, za čigar učenca se je priznaval Nietzsche, pronika z genialnim pogledom v komaj slutene globine in krčevito skrivane gube, zlasti v senčne plati duha.

Bourgetu ne dela sramote Le Disciple, a kdor ga čita po Zločinu in kazni, bo mahoma pritrdil, da je beseda na mestu: učenec. Sicer pa, mimogrede rečeno, za pravkar omenjeno delo z lučjo ne najdete enakovrednega para na evropskem književnem trgu. Pod stvarniškim dihom Dostojevskega se banalni buržoá Homais presnuje v tajinstveno vznemirljivo bitje. Res, neznatno dediščino je dobil pri zapadnjakih proroški slavofil, ki je negoval skrivnostno vero v odrešilno svetovno vlogo slovanstva, rusovstva. Ostavil pa je v svoji zapuščini zakladnico idej, potomcem anticipiranih: nadčloveštvo, dekadenco, simbolizem, demonskost v ženi, v lepoti in ljubavi, mistično grozo. Kakor da ste paberkovali in lavkali za gorostasnim žanjcem: pesnik Zarathustre, Strindberg, Maeterlinck! Pisec Idiota in Bratov Karamazov je početnik moderne psihopatologije, med prvimi je spoznal silo čutnosti, ki cika že na perverzni nagon. Kar pomeni Jasnopoljanec v splošni analizi posameznika in družbe, to odtehta Dostojevski na polju psihijatričnih pojavov: hudodelci, epileptiki, nevrasteniki, skeptiki, pironisti, zavrženci, razdedičenci so njegovi junaki. Brez ravnovesja nas vodi v dušne prepade in brezna, zapletene